

Vierdaagse vlucht van de burgermannen

Theater

Husbands, van Toneelgroep Amsterdam. Regie: Ivo van Hove. Gezien: 24/3 in Luik. Nederlandse première: 18/4, Amsterdam. Inl.: tga.nl
●●●○○

Door **HERIEN WENSINK**

„*Husbands* is what wives don't know, only suspect, and have never understood.” Aldus de trailer van de film *Husbands* (1970) van John Cassavetes. De aanmatigende aanbeveling vatte een film samen waar destijds uiteenlopend over werd geoordeeld: van eerlijk tot aanstootgevend, en van amusant tot onverdraaglijk saai. Ivo van Hove brengt de film bij Toneelgroep Amsterdam nu op toneel. De voorstelling beleeft vanavond in Amsterdam zijn Nederlandse première.

Husbands gaat over drie veertigers, Gus, Archie en Harry, die een vierde vriend verliezen. De plotselinge confrontatie met hun eigen sterfelijkheid maakt dat ze willen losbreken uit hun burgermansbestaan. Gedurende een dag of vier verliezen ze zich in drank en vrouwen, eerst in New York en later in Londen. Daarna keren Gus en Archie terug naar huis. Alleen voor Harry is de breuk met zijn oude leven definitief. Een breuk die ook het einde van een oude vriendschap betekent.

De hedendaagse toeschouwer ziet de film vooral als prijzenswaardig cinematografisch experiment. Cassavetes toonde slechts een uitsnede uit het leven van de mannen. Met uitzondering van één intermezzo tussen Harry en zijn vrouw, zien we de mannen alleen tijdens deze dagen, en alleen in relatie tot elkaar. De dialogen zijn fragmentarisch en onaf; tekst en personages werden gebaseerd op improvisaties met de acteurs. Wat anekdotisch ontbreekt, compenseert Cassavetes visueel: hij maakte lange close-ups van de gezichten van de mannen, die inzage geven in hun gevoelsleven.

Maar *Husbands* is ook een ostentatief pre-feministische film, die nogal zwelgt in zijn eigen machoromantiek, en een reeks genante testosterontische erupties (zuipen, kotsen, vechten, neuken) tot onontkoombare wetmatigheid van het leven verheft: zo zijn mannen namelijk Echt.

Zou het werkelijk?

Van Hove lijkt dit manbeeld in elk

geval nog te onderschrijven. Het leven van een echtgenoot is bij hem enkel onderdrukking. Haal hem uit de vinexwijk en confronteer hem met de dood, en je krabt zijn dunne laagje aanpassing er zó af. Dan blijft een oermens over met heel dwingende (seksuele, sadistische) behoeften, die thuis – uiteraard – niet worden bevredigd. O ja, en vriendschap blijft en passant ook een illusie. Tja.

Wie *Husbands* wil waarderen, zal moeten meegaan in die clichés. Dat is wel aan te raden, want er is veel aan Van Hoves enscenering dat de voorstelling toch zeer genietbaar maakt. Om te beginnen het fantasmagorische decor van Jan Versweyveld. Van Hove en Versweyveld werken altijd al veel met film- en videobeelden, maar zetten met *Husbands* een volgende stap, zowel in de breedte, als in de diepte. Het achterdoek is hier een gigantisch filmscherm, waar een gefilmde openings- en slotscène op worden afgespeeld. Vooral het startbeeld, met de drie vrienden op een begraafplaats in de sneeuw, is indrukwekkend. De camera blaast de handeling op tot epische proporties. En ook het slotbeeld, waarin Gus (Barry Atsma) en Archie (Roeland Fernhout) terugkeren naar hun keurige huizen, is toepasselijk. Op de oprijlaan omhelzen ze hun kinderen. Een bekend tv-beeld. Ze voegen zich weer netjes in het plaatje.

Naast het exterieur richten Van Hove en Versweyveld de camera op het interieur: alle acteurs dragen kleine camera's naast hun oor, die van dichtbij de gezichten van hun tegenspelers registreren: ogen, monden, walging, angst. Zo is het publiek getuige zodra een emotie zichtbaar wordt – we kunnen elke impuls volgen. Die beelden werken goed – dichtbij, naturel, bijna realistisch. Maar ze staan in schril contrast met het soms wat eendimensionale spel op toneel. Cassavetes' script biedt weinig handvaten om gelaagde personages op te bouwen. Misschien is het daardoor dat de acteurs zich lijken te beperken tot een vertrouwd register: Hans Kesting rijgt als de gewelddadige Harry uitbarsting aan uitbarsting, en Barry Atsma speelt zijn troef van blozend-brutale *golden boy*. Roeland Fernhout laat als Archie meer gevoelsschakeringen zien: hij schakelt mooi van kinderlijk uitgela-

ten via huilerig wanhopend naar berustend-volwassen.

Wat zich afspeelt tussen de mannen is helaas steeds een herhalend van zetten: eerst is het gezellig, dan wordt er gedronken, en dan verwordt een stoeipartijtje stevast tot gevecht. Ja, de mannen zijn ongelukkig en teleurgesteld in het leven en de vriendschap. Maar echt raken wil het demasqué maar niet. Je mist de verwarring, de melancholie; die mengeling van emoties waarin teleurstelling bestaat naast trots, onvrede naast geluk. En je mist de hoop. In de weemoedige, soms energieke, soms droeve muziek, allemaal van Bruce Springsteen, komt die cocktail van emoties wel voorbij.

Alleen de tekstloze scène op muziek, waarin de mannen zich opmaken voor hun trip naar Engeland, is even echt ontroerend. Daar rennen drie volwassen kerels over het podium, terwijl ze, armen wijd, vliegtuigjes imiteren. Voor even zijn ze weer kind, nog niet geknakt door de wereld, en vervuld van hoop.

En ander hoogtepunt van *Husbands* is de aanwezigheid van Halina Reijn, die alle (zes) vrouwenrollen speelt. Gehuld in één en dezelfde outfit weet ze met een klein gebaar, een houding of een blik toch steeds weer een ander neer te zetten – op zeker moment culminerend in een razend knappe driedubbelrol. Haar sprankelende aanwezigheid op toneel biedt bovendien welkom weerwoord aan het alsmat moedelozer machismo van de mannen.

In navolging van filmvernieuwer Cassavetes hebben Van Hove en Versweyveld een lovenswaardig innovatieve kruisbestuiving tussen theater en film gemaakt. Maar dat verdient een betere film als basis.



Jong maakt Groot Entrée

Milieuorganisatie voor 11 miljoen

Schiedsrecht opklaring niet
De Schiedsrecht opklaring niet...
De Schiedsrecht opklaring niet
De Schiedsrecht opklaring niet...



Alwin Pulinckx, Roeland Fernhout, Hans Kesting en Halina Reijn horen Barry Atsma (uiterst links) aan in Ivo van Hoves 'Husbands', een voorstelling naar de film van John Cassavetes. Foto Jan Versweyveld